Sensorveiledning HIS1300MET/INTER/L/EU våren 2019

Metodedelen, ikke for EU

Pensumdekning: Andresen, Rosland, Ryymin og Skålevåg, *Å gripe fortida* (2010 / min utgave er 2 opplag 2014 men studentenes senere utgave har annen paginering) med vekt på kapittel 2: Kjeldekunnskap, kapittel 3: Kritikk og tolking, inkludert det funksjonelle kildebegrepet (s. 45 ff) og kildekritikk (s. 68 ff). Ut fra dette er kriteriet for historikerens bruk av kilder ikke at de er «sanne» eller «falske», men mer eller mindre fruktbare for å belyse de spørsmål han/hun stiller seg. Følgelig kan en og samme rest fra fortiden brukes til å kaste lys over ulike historiske spørsmål. Og det er dette eksamensoppgaven ber kandidaten om å gjøre med utgangspunkt i en nyhetsartikkel om prevensjonsveiledning på Universitetet i Oslo fra avisen Vårt Land, datert 9. februar 1962.

Det første spørsmålet forutsetter at kandidaten kan ta kilden i bruk både som i) levning og ii) beretning. Det retter kandidatens oppmerksomhet mot i) kildens opphavssituasjon, opphavsmann eller -kvinne, og ii) hva kilden forteller om. Ifølge kildekritikken må en vurdere en berettende kilde som levning for å kunne ta stilling til hva den forteller om. Ut fra det vil kandidaten trolig lande på at avisartikkelen har noe begrenset verdi som kilde til kunnskap om 1960- og 1970-årenes seksuelle revolusjon utover å bekrefte og begrepsfeste artikkelforfatterens og avisens (samt de teologiske studentenes) motstand mot prevensjonsveiledning for ugifte studenter etter vedtak i Studenttinget på UiO. Det vesentlige er om besvarelsen kommuniserer en slik vurdering og kildekritisk forståelse, ikke om kandidaten selv benytter seg av begrepsparet «levning» og «beretning». Samtidig er det viktig at kandidaten er seg bevisst både betingelsene for og formålet med utformingen av avisartikkelen i vurderingen av dens verdi som kilde til kunnskap om den seksuelle revolusjon,

Det andre spørsmålet inviterer kandidaten til å lansere egne historiske spørsmål som den samme avisartikkelen kan belyse. Det mest nærliggende her er spørsmål knyttet til organiseringen av norsk studentdemokrati på en bestemt tid. Men det oppfordres til å vise skjønn og premiere alle som evner å se (og delvis praktisere) at en og samme avisartikkel kan brukes som kilde til kunnskap om ulike historiske spørsmål og tema.

Realhistorie:

Forholdet mellom keiser og fyrster i Tyskland 1517-1648

Sensorveiledning:

Forholdet mellom konger og fyrster i Tyskland fra reformasjonen begynte i 1517 til freden i Westfalen etter Trettiårskrigen i 1648 er et helt sentralt tema i europeisk historie i tidlig moderne tid. Det er fyldig behandlet i pensum, først og fremst i Palmer og Colton s 76-84 og s 135-141. I mine forelesninger ble dette også grundig berørt, jeg brukte det meste av første time i en av forelesningene på det.

På begynnelsen av 1500 var Tyskland et katolsk keiserrike, det hellige tysk-romerske riket. Det besto av et stort antall fyrstedømmer, kirkelige småstater og ca. femti selvstyrte byer. Sentralmakten var ikke sterk, og i de følgende 150 år ble den ytterligere svekket, slik at Tyskland i 1648 langt på vei besto av en lang rekke fyrstedømmer og andre småstater. Dette skjedde først og fremst i forbindelse med reformasjonen og Trettiårskrigen fra 1618 til 1648.

I årene etter at Luther utfordret pavedømmet i 1517, var det atskillige fyrste, særlig i nord, som innførte reformasjonen. Det betydde også at fyrstene inndro de verdifulle kirkelige eiendommene noe som kraftig styrket deres økonomiske posisjon og dermed også den politiske.

Keiseren forsøkte å bevare den katolske tro og riksenheten, og mange av de protestantiske fyrstene sluttet seg sammen i Den schmalkaldiske liga mot keiseren. Støttet av Frankrike gikk den i 1546 til krig mot keiseren. Freden i Augsburg i 1555 ble en stor seier for de protestantiske fyrstene. Fyrstene fikk rett til å bestemme hvilken religion fyrstedømmet skulle ha, og alle undersåttene måtte følge det. Keiserdømmet ble dermed splittet, både politisk og religiøst.

Denne utviklingen gikk videre i Trettiårskrigen fra 1618 til 1648. Dette var delvis en religionskrig, en gjenopptakelse av religionskrigen på 1500-tallet, men også en internasjonal krig der først og fremst Sverige (med fransk støtte) støttet de protestantiske fyrstene, mens keiseren fikk støtte av Spania.

Freden i Westfalen i 1648 ble en stor seier for de protestantiske fyrstene. Fyrstenes rett til å bestemme religionen slik den var fastslått ved freden i Augsburg ble bekreftet, og fyrstene fikk rett til å ha eget diplomati og inngå allianser med utenlandske makter. Keiseren ble ytterligere svekket. Han kunne ikke gi lover for hele riket, skrive ut skatter erklære krig eller slutte fred uten tilslutning av de mer enn tre hundre småstatene som var representert i Riksdagen.

Freden i Westfalen har vanligvis vært sett på som begynnelsen til den moderne statsskikk med suverene stater i Europa, og slik fremstilles det også hos Palmer. Dette har vært en del diskutert i den senere tid, og i forelesningen nevnte jeg også andre synspunkter som først og fremst dreier seg om at endringene var mindre plutselige. En del var skjedd før freden i Westfalen, og noe skjedde etter. Fyrsten fikk for eksempel ikke full suverenitet i 1648, for deres rett til å inngå i allianser gjaldt ikke allianser mot keiseren. Noen studenter vil forhåpentlig nevne noe om dette.

For å svare godt på oppgaven bør studentene få fram at en del fyrster i to perioder var i krig med keiseren, og at utviklingen gikk i retning av svekkelse av riksenheten i det tyske keiserriket mens fyrstedømmene på sin side utviklet seg i retning av suverene stater. Noen vil forhåpentligvis påpeke at dette var det motsatte av utviklingen i Frankrike og England, eller at utviklingen hadde likhetstrekk så lenge man befinner seg på fyrstedømmenivå i Tyskland.

Man kan frykte at noen vil skrive mye om reformasjonen eller Trettiårskrigen i sin alminnelighet uten fokus på forholdet mellom keiser og fyrster. Store kunnskaper her kan ikke kompensere for manglende fokus på oppgavens spørsmål.

Diskuter ulike former for integrasjon i Europa siden 1945.

Sensorveiledning:

Studentene bør ha lest pensumlitteratur som ikke er omfattende om tema, men veldig relevant: Palmer/Colton/Kramer kap. 26; Tignor epilogue og Waage/Tamnes/Vik kap. 4. De har også fått anledning til å følge to timers forelesning som ble viet til temaet integrasjon i Europa. Temaet på forelesningen ble drøftet både fra et teoretisk perspektiv – hva betyr integrasjon? – og fra et historisk perspektiv – ulike faser i den europeiske integrasjonsprosessen fra 1945 til i dag.

Minste krav for å oppnå C-karakter:

- Teoridel: en forklaring av begrepet «integrasjon»; forskjellen mellom mellomstatlig samarbeid og overnasjonalt samarbeid.
- Svar på følgende spørsmål: Hvordan skal vi løse det «tyske spørsmål» (forholdet Frankrike-Tyskland) etter 1945?
- Redegjørelse for de viktigste fasene i europeisk integrasjon: Med gode eksempler.
- Drøfting: Hvordan kan vi forklare den europeiske integrasjonen? Nøkkelord: prosess, utvidelse, utdypning, fremskritt, tilbakeslag.
- Mulige spørsmål ang. drivkrefter bak europeisk integrasjon: USAs press for et føderalt Vest-Europa; Økonomisk gevinst ved å fjerne grenser; Vesteuropeiske staters ønske om å spille en stormaktrolle; Troen på en føderasjon av uavhengige stater som framtidens styreform; Lærdommen fra andre verdenskrig (hindre krig og etniske motsetninger i Europa)

For å oppnå bedre enn C:

- Teoridelen vil drøfte forskjellen mellom idealisme og realisme i internasjonale relasjoner.
- Et relevant spørsmål er følgende: «Hva er EU»? Dette spørsmål kan ha flere svar: En internasjonal organisasjon? En stat (territorium, suverenitet, selvstendighet og legitimitet)? Et eksempel på regionalisme innenfor verdens politiske økonomi (se for eksempel NAFTA)? Et studieobjekt innenfor studiefeltet som gjelder policy-making dynamics (hvem har makt? formelle/uformelle maktprosesser, nettverk)? Et fenomen for seg selv, egentlig noe som ikke går an å imitere? Fredsprosjekt som har avskaffet krigsfaren i Europa? Nyliberalistisk økonomisk eksperiment? Verdens største forsøk på å bygge ned grensene mellom nasjonalstater? Et udemokratisk prosjekt som har flyttet demokratiet lenger unna borgerne? Gigantsystem for sosial rettferdighet og økonomisk omfordeling mellom 500 mill. mennesker? Studentenes evner skal vurderes ut fra graden av utdypning i å diskutere ulike svar på spørsmålet.
- En god oppgave henviser også til ulike ideer/prosjekter om et forent Europa gjennom historien, fra Karl den store til Karl V, Napoleon, Hitler..